

KUNTA
LIITTO

Väylävirasto
Trafikledsverket

KUNNAN JA VALTION YHTEISTYÖN JA KUSTANNUSVASTUUN PERIAATTEET RADANPIDOSSA

TYÖRYHMÄ

Hanna Kemppainen, Suomen Kuntaliitto

Jaakko Knuutila, Väylävirasto

Jussi Lindberg, Väylävirasto

Marita Luntinen, Väylävirasto

Minna Mättö, Suomen Kuntaliitto

Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto

Katri Nuuja, Väylävirasto

Päivi Nuutinen, Väylävirasto

Marketta Ruutiainen, Väylävirasto

Johanna Vilkuna, Suomen Kuntaliitto

Lisäksi työhön on osallistunut lukuisia Väyläviraston asiantuntijoita

---

ISBN 978-952-293-748-3 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto

Helsinki 2020

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14

PL 200, 00101 Helsinki

Puhelin 09 7711

www.kuntaliitto.fi

Sisältö

Alkusanat	4
1 Käsitteistö	5
2 Eri toimijoiden tehtävät radanpidossa	7
3 Kadut ja yleiset alueet	8
4 Yhteistyön lähtökohdat ja kustannusjaon periaatteet	9
4.1 Väyläviraston hankkeet	9
4.2 Väyläviraston ja kunnan yhteishankkeet	9
4.3 Kunnan hankkeet	10
5 Asemien yhteydessä toteutettavia järjestelyjä	11
5.1 Asema-alueiden järjestelyt	11
5.2 Ratarakenteet ja laiturit	12
5.3 Kulkuyhteydet laiturille	12
5.4 Turva-aidat asema-alueella	12
5.5 Liityntä- ja saattoliikennejärjestelyt	12
5.6 Uudet seisakkeet kunnan aloitteesta	14
6 Rautatien ja muiden kulkuväylien risteäminen eritasossa	15
6.1 Rakentaminen	15
6.2 Kunnossapitovastuut	15
7 Tasoristeykset	17
7.1 Lupa tasoristeyksen rakentamiseen ja siirtämiseen	17
7.2 Kunnossapito	18
7.3 Tasoristeysten parantaminen ja poistaminen	18
8 Rautatiealueen muu käyttö	20
8.1 Johdot, kaapelit ja laitteet rautatiealueella	20
8.2 Kävelyn ja pyöräilyn yhteydet rautatiealueella	21
9 Rautatieympäristöön liittyvät tehtävät	22
9.1 Vastuu meluntorjunnasta	22
9.2 Vastuu tärinäntorjunnasta	23
9.3 Kuivatus	23
10 Arvonlisävero	24
Liitteet	
Liite 1. Rakennuttamis- ja turvallisuustehtäviä koskevia erityisiä määräyksiä	25
Liite 2. Sopimusten sisältö	26
Liite 3. Esimerkkejä liityntäpysäköinnin kustannusjaosta	28

Alkusanat

Väylävirasto ja Suomen Kuntaliitto ovat päivittäneet vuodelta 2008 olevan suosituksen radanpidon yhteistyön periaatteista ja kustannusjaosta. Suositus on päivitetty vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä muuttuneita organisaatioita. Lisäksi suositusta on päivitetty vastaamaan uusia toimintatapoja ja siihen on lisätty sellaisia aiheita, joiden painoarvo on edellisen suosituksen jälkeen kasvanut, kuten asemanseudut ja liityntäpysäköinti.

Suositus koskee valtion rataverkkoa ja Väylävirastoa rataverkon haltijana. Valtio vastaa rataverkkonsa ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä radanpitoon liittyvistä viranomais-tehtävistä. Väylävirasto hallinnoi hallussaan olevaa rataverkkoa laitteineen, rakenteineen ja maa-alueineen. Kunnan vastuulla on maankäytön ohjaus sekä asemakaava-alueilla katujen ja muiden yleisten alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito.

Eri osapuolten vastuita koskevat säännökset perustuvat ratalakiin (110/2007) sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999). Ratalaissa säädetään erikseen radanpidonvastuista ja siitä, milloin toinen taho voi osallistua valtion omistaman rataverkon radanpidon kustannuksiin Väyläviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla.

Hankkeet, joihin liittyy samanaikaisesti sekä radanpitoon että kadun- ja yleisten alueiden pitoon liittyviä toimenpiteitä, edellyttävät osapuolten yhteistyötä suunnittelussa ja toteutuksessa sekä joissain tapauksissa myös sopimista kustannusjaosta. Tämä suositus on laadittu selkeyttämään ja yhtenäistämään hankekohtaisten sopimusten tekemistä näissä tilanteissa. Suosituksessa käsitellään myös muitakin tilanteita, joissa käytännössä esiintyy tarvetta sopia radanpidon kustannuksista.

Suositus ei sellaisenaan koske hankkeita, joista sovitaan laajoina kokonaisuuksina kuten asema-alueiden kehittämishankkeet ja kaupunkiratahankkeet.

Tämä suositus on laadittu Väyläviraston ja Suomen Kuntaliiton yhteistyönä. Osapuolet ovat hyväksyneet nämä periaatteet, jotka otetaan käyttöön välittömästi. Suosituksen liitteinä on kuvaus rautateiden rakennuttamis- ja turvallisuustehtäviä hoitavilta vaadittavista määräyksistä sekä muistilista sopimusten sisällöstä.

Helsingissä, marraskuussa 2019

Suomen Kuntaliitto
Väylävirasto

1 Käsitteistö

Jäljempänä on määritelty tässä suosituksessa käytettävät keskeiset käsitteet. Käsitteiden määritelmät ovat peräisin maankäyttö- ja rakennuslaista (MRL, 132/1999) sekä rataa (110/2007) sekä Väyläviraston ohjeista.

Rautatiellä tarkoitetaan yksi- tai useampiraiteista rataa sekä rautatiealuetta ja sillä olevia rakennuksia, rakennelmia ja laitteita, joita tarvitaan liikenteen hoitamiseksi ja turvaamiseksi sekä kaikkea näihin liittyvää toimintaa varten.

Radalla tarkoitetaan yhtä tai useampaa raidetta, raiteen kannattamiseksi tarvittavia rakenteita, näihin liittyviä penkereitä, leikkauksia ja oja sekä kaikkia radan rakenteeseen kuuluvia ja liikenteen hoitamiseen tarvittavia erikoisrakenteita ja -laitteita, kuten siltoja, rumpuja, turvalaitteita ja sähköistuksen vaatimia laitteita.

Radanpidolla tarkoitetaan rautatien ja siihen liittyvän kiinteän omaisuuden suunnittelua, hankintaa, rakentamista, hallintaa ja kunnossapitoa sekä olemassa olevan rautatien parantamista.

Radan parantamisella tarkoitetaan radan suorituskyvyn parantamista (esim. akselipaino, nopeus)

Rataverkon haltijalla tarkoitetaan Väylävirastoa tai yksityisraiteen haltijaa, kun raide kuuluu ratalain soveltamisalaan.

Tienpitäjällä tarkoitetaan yksityistien tiekuntaa tai tieosakkaita yhteisesti, kiinteistön omistajaa, maantien tienpitäjää tai kuntaa kadunpitäjänä.

Perustasolla tarkoitetaan yleisen liikenteen tarpeen edellyttämää tasoa. Perustaso määritellään Väyläviraston toimintalinjojen ja ohjeiden sekä aiempien vastaavien toteutuksien pohjalta. -> viittaus kohdekohtaiseen tarkasteluun luvuissa

Kunnossapito (InfraRYL) tarkoittaa rautatiealueiden hoitoa ja ylläpitoa. Hoito sisältää sekä puhtaanapidon että alueen, rakenteiden ja laitteiden käyttökelpoisena säilyttämisen.

Yleisellä alueella tarkoitetaan asemakaavassa katualueeksi, toriksi, liikennealueeksi, virkistysalueeksi tai näihin verrattavaksi alueeksi osoitettua kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön toteutettavaksi tarkoitettua aluetta.

Katualueella tarkoitetaan asemakaavassa osoitettua katualuetta maanalaisine ja maanpäällisine sekä yläpuolisine johtoineen, laitteineen ja rakenteineen, jollei asemakaavassa ole toisin osoitettu.

Liikennealueella tarkoitetaan asemakaavassa maanteitä, rautateitä, vesiteitä, satamia ja lentokenttiä varten osoitettuja alueita.

Silloista käytetään seuraavia nimityksiä:

- Tiesilta on silta, jota kuormittaa tieliikenne.
- Rautatiesilta on silta, jota kuormittaa rautatieliikenne.
- Alikulkusilta on rautatiesilta, jossa tie tai katu kulkee rautatien ali.
- Alikäytävä on rautatiesilta, jossa kävelyn ja pyöräilyn väylä kulkee rautatien ali. Asematunneli on vaihtoehtoinen nimitys aseman yhteydessä olevalle alikäytävälle.
- Ylikulkusilta on tie-, tai katusilta, jossa tie tai katu kulkee rautatien yli.
- Ylikäytävä on kävely- ja pyörätien silta, jossa kävelyn ja pyöräilyn väylä kulkee rautatien yli.

Melusteella tarkoitetaan erilaisia meluntorjuntarakenteita, mm. meluseinää ja meluvalia.

On syytä huomata, että osapuolten käyttämässä käsitteistössä on eroavaisuuksia. Yhteistyötilanteissa on syytä aina selvittää aluksi käsitteistöt, jotta varmistetaan, että osapuolet neuvottelevat varmasti samoista asioista.

2 Eri toimijoiden tehtävät radanpidossa

Väylävirasto on liikenne- ja viestintäministeriön alainen valtion rataverkon haltijana toimiva virasto, vastaa muun muassa valtion rataverkon suunnittelusta, rakentamisesta, kunnossapidosta ja palvelutasosta ja turvallisuudesta sekä rautatiejärjestelmän kehittämisestä. Väylävirasto hallinnoi rataverkkoaan laitteineen, rakenteineen ja maa-alueineen. Rautateiden suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta eli radanpidosta säädetään ratalaissa. Väylävirasto hankkii radanpidossa tarvittavat palvelut, kuten suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitotyöt ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta.

Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) hoitaa liikenteen viranomaistehtäviä ja vastaa yhteistyössä muiden rautatiealan toimijoiden kanssa rautatiejärjestelmän turvallisuustason ylläpitämisestä ja parantamisesta. Ratalain mukaiset yleis- ja ratasuunnitelmat hyväksytään Traficomissa. Liikenne- ja viestintäministeriö hyväksyy kuitenkin rautatien lakkauttamista koskevat ratasuunnitelmat. Traficom vastaa omalta osaltaan rautatiejärjestelmän valvonnasta sekä käyttöönotto- ja muiden lupien ja todistusten myöntämisestä.

Liikenteenohjausyhtiö Finrail Oy tuottaa palveluntarjoajana valtion rataverkolle liikenteenohjaus-, matkustajainformaatio- ja liikennesuunnittelupalvelut. Finrail Oy omistaa mm. asemien ja laiturialueiden dynaamiset matkustajainformaatiojärjestelmät.

Rautatieliikennettä hoitavat liikennöitsijät. Markkinoiden avauduttua liikenteenharjoittajia on valtion rataverkolla useita.

Asemanseuduilla on useita toimijoita, kuten Väylävirasto, kunnat, Senaatin Asema-Alueet Oy, VR-Yhtymä, liikennöitsijät, yksityiset maanomistajat, kiinteistökehittäjät ja kaupalliset toimijat. Toimijoiden välinen tehtävänjako asemanseuduilla on muotoutumassa, joten asemanseutuhankkeissa on syytä ottaa huomioon muuttuva toimijakenttä.

Kunnalla ei ole lakisääteisiä radanpitotehtäviä. Kunta vastaa alueellaan kaavoituksesta. Rautatien rakentamista koskevan yleissuunnitelman ja ratasuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa rautatiealueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty (ratalaki 10 §).

3 Kadut ja yleiset alueet

Kunnan vastuulla on maankäytön suunnittelu sekä asemakaava-alueella katujen ja muiden yleisten alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kadunpidon järjestäminen kuuluu kunnalle. Kadunpitovelvollisuus alkaa, kun asemakaavan mukaisen toteutuneen maankäytön liikennetarve sitä edellyttää eikä kadun rakentamisesta kunnalle aiheutuvia kustannuksia ole pidettävä kohtuuttomina kadun rakentamisella tyydytettävään liikennetarpeeseen verrattuna.

Katu rakennetaan kunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Katu on suunniteltava ja rakennettava siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä ja täyttää toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset. (MRL 85 §)

Kunnan ja kiinteistönomistajan velvollisuus kadun kunnossa- ja puhtaanapitoon alkaa, kun katu tyydyttää asemakaavan mukaisen toteutuneen maankäytön tarpeen ja sitä koskeva kunnan päätös (kadunpitopäätös) on tehty. Samasta ajankohdasta katsotaan katu luovutetuksi yleiseen käyttöön. Katujen osalta vastuut ovat jaettu kunnan ja kiinteistöjen välillä (MRL 86 § 3 mom. + puhtaanapitolaki)

Muu yleinen alue on kunnan toteutettava, kun asemakaavan mukainen maankäyttö sitä edellyttää. Yleinen alue on suunniteltava ja toteutettava siten, että se sopeutuu asemakaavan mukaiseen ympäristöönsä. Yleisen alueen toteuttaminen käsittää alueen rakentamisen tai kunnostamisen ja sen kunnossapidon asemakaavan mukaisen käytön edellyttämällä tavalla. (MRL 90 § 1-3 mom.)

4 Yhteistyön lähtökohdat ja kustannusjaon periaatteet

4.1 Väyläviraston hankkeet

Väylävirasto toimii hallinnassaan olevan rataverkon haltijana ja radanpitäjänä. Valtion rataverkon osalta ratalain mukaisten suunnitelmien suunnitteluttamisvastuu on Väylävirastolla. Vain Väylävirasto voi laatia hallinnassaan olevaa rataverkkoa koskevan yleis- tai ratasuunnitelman. Poikkeuksena tästä on tasoristeysjärjestelyä koskeva ratasuunnitelma, jonka voi laatia myös Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue. Kunnan osallistumista ei saa asettaa ehdoksi sellaisten hankkeiden toteuttamiselle, jotka valtio muutenkin toteuttaisi, koska radanpito on valtion tehtävä.

Valtio vastaa rataverkkonsa radanpidon kustannuksista. Muu taho voi osallistua rataverkon radanpidon kustannuksiin Väyläviraston kanssa tehtävän sopimuksen nojalla, jos radanpidosta huolehditaan laadultaan tai laajuudeltaan korkeampiluokkaisena kuin yleisen liikenteen tarve edellyttää tai jos jokin taho erityisesti hyöttyy tehtävistä toimenpiteistä taikka jos osallistumiseen on muu erityinen syy.

Liikennejärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi ja lain tavoitteiden toteuttamiseksi rataverkon haltija voi erityisestä syystä ja sopimuksen mukaisesti osallistua rataverkon haltijan tehtäviin liittyvän muun toimenpiteen kuin rautatien rakentamisen ja kunnossapidon kustannuksiin.

Ratalain perusteluihin on kirjattu 7 §:n osalta mm., että erityiseen hyötyyn perustuvan sopiminen sisältymisellä lakiin on tarkoitus mahdollistaa vaihtoehtoisten rahoitusmallien käyttäminen erityisesti suurissa liikennejärjestelmän kehityshankkeissa. Tarkoitus ei ole muuttaa nykyistä käytäntöä, että valtio ja kunnat sopivat edelleen hankkeiden rakentamisen kustannusten jaosta joustavasti ja vapaaehtoisuuden pohjalta.

4.2 Väyläviraston ja kunnan yhteishankkeet

Hankkeissa ei aina pystytä määrittelemään sitä, onko kyse radanpitoon vai kadunpitoon liittyvästä tehtävästä ja minkä tahon vastuisiin ja tehtäviin toimenpide kuuluu. Tällaisia

yhteishankkeita voivat olla esimerkiksi asemanseutujen hankkeet, kuten uudet alikulut tai pysäköintialueet

Tehtävien jaosta sovittaessa pyritään tarkoituksenmukaisuuteen ja tasapuolisuuteen. Työn toteutuksen ja kunnossapidon kannalta rationaalisten kokonaisuuksien muodostaminen on suositeltavaa. Hankkeen toteuttamista varten laaditaan suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta kirjallinen sopimus, jossa sovitaan osapuolten tehtävistä, vastuista ja kustannuksista. Hankkeen yleissuunnittelun kustannukset jaetaan yleensä kaikkien osapuolten kesken.

4.3 Kunnan hankkeet

Kunta vastaa sellaisten rakennushankkeiden kustannuksista, jotka aiheutuvat yksinomaan kunnan tarpeista ja joiden hyödyt kohdistuvat yksinomaan kuntaan. Ratahankkeiden yhteydessä kunnalle pyritään varaamaan mahdollisuus toteuttaa omia hankkeitaan, kuten katu- ja siltahankkeita. Jos kunnan aloitteesta tehtävästä hankkeesta on hyötyä myös Väyläviraston toiminnalle, niin osapuolten välinen tehtävä- ja kustannusjako näissä tilanteissa sovitaan tapauskohtaisesti kirjallisella sopimuksella.

Johtojen, laitteiden ja rakenteiden sijoittamisesta rautatiealueelle ja rautatiealueella työskentelystä on sovittava Väyläviraston kanssa hyvissä ajoin ennen rakennushankkeen alkua (liite 1).

5 Asemien yhteydessä toteutettavia järjestelyjä

5.1 Asema-alueiden järjestelyt

Asemajärjestelyt sisältävät yleensä asematunnelin tai ylikulkukäytävän rakentamisen, porras- ja luiskayhteydet laitureille, laiturin rakenteineen (katokset, LVIS-työt, kalusteet), opastus-, informaatio-, kuulutus- ja videovalvontajärjestelmät, aitaukset ja maisemointityöt. Kulkuyhteyksien aseman eri toimintojen välillä tulee olla sujuvat ja esteettömät.

Asemajärjestelyyn liittyy usein myös uuden raiteen rakentaminen tai vanhan parantaminen sekä työnaikaisia rakenteita ja liikennejärjestelyjä. Joissakin tapauksissa järjestelyt voivat sisältää hissi- ja liukuporrasyhteyksiä.

Matkustajien käyttöön tarvitaan sekä lyhyt- että pitkäaikaiseen pysäköintiin tarkoitettuja autopaikkoja sekä pyöräpysäköintipaikkoja. Kaukoliikenteen asemilla pitkäaikaisen pysäköinnin tarve korostuu, kun taas lähiliikenneasemilla painottuu lyhytaikainen pysäköinti. Kaupunkiseuduilla pyöräpysäköinnin rooli korostuu suhteessa autoliityntään. Lisäksi tarvitaan saattoliikenteelle osoitettuja paikkoja. Liityntäliikennettä varten tarvitaan usein myös linja-autopysäkit ja taksipaikat sekä näihin liittyvät kävelyn ja pyöräilyn yhteydet, valaistus ja opastus.

Asemanseudun peruspalvelutaso riippuu aseman liikenteestä ja alueen maankäytöstä. Mikäli kunta haluaa, että Väyläviraston vastuulle kuuluvat rakenteet toteutettavaksi perustasoa laadukkaampana, kunta maksaa laatutason nostosta syntyvän kustannuksen.

Asema-alueen ympäristöhoito edellyttää kaikkien osapuolten yhteistyötä, sillä koko alueen toiminnallisuus voi heikentyä yhden osan jäädessä hoitamatta. Esteettömien ja sujuvien reittien tulee jatkua katkeamattomina ja laadukkaina eri toimintojen välillä läpi vuoden riippumatta vastuuosapuolesta Asemanseudun valvonnalla ja vartioinnilla parannetaan ihmisten turvallisuuden tunnetta ja sitä kautta viihtyvyyttä. Selkeä sopimus alueen kunnossapidon rajoista ja tasosta edistää näiden tavoitteiden toteutumista.

5.2 Ratarakenteet ja laiturit

Ratarakenteisiin sisältyvät radan alus- ja päällysrakenne, sähköratalaitteet ja turvalaitteet. Radan rakentaminen voi sisältää joko uuden raiteen rakentamisen tai olemassa olevan raiteen parantamisen.

Laituri voi sijaita joko raiteiden välissä tai niiden ulkopuolella. Laituriin liittyviä rakenteita ovat esim. katokset, kuulutus- ja opastusjärjestelmä, valaistus, kalusteet sekä informaatio- ja valvontajärjestelmä.

Ratarakenteiden ja laitureiden rakentaminen sekä niiden kunnossapito kuuluvat radanpiintoon, ja siten niistä vastaa Väylävirasto.

Staattisesta opastuksesta vastaa Väylävirasto. Dynaamisesta informaatiosta (näytöt ja kuulutukset) sekä kameravalvonnasta asema-alueilla vastaa Finrail Oy. Väyläviraston ja Finrailin välisen sopimuksen puitteissa tuotetaan perustasoiset informaatiopalvelut. Perustason ylittäviä matkustajainformaatoratkaisuja kunta voi toteuttaa omalla kustannuksellaan hyödyntäen Finrailin tarjoamaa avointa dataa ja valmiita sovelluksia.

5.3 Kulkuyhteydet laiturille

Väylävirasto vastaa kustannuksellaan junamatkustajien käyttöön tarkoitettujen perustasoisten ali- ja ylikäytävien, ali- ja ylikulkusiltojen sekä porras-, hissi- ja luiskayhteyksien suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta. Pintojen ja julkisivujen puhtaanapidosta sekä ylikäytävien ja ylikulkusiltojen kunnossapidosta sovitaan erikseen. Rakenteet jäävät Väyläviraston omistukseen lukuun ottamatta kunnan liikenneverkkoon kuuluvia ylikäytäviä ja ylikulkusiltoja, jotka jäävät kunnan omistukseen.

Mikäli asemalla on jo riittävät perustasoiset yhteydet, ja kunta haluaa maankäytön kehittymisen vuoksi rakentaa asemalla uusia kulkuyhteyksiä, ei Väylävirasto osallistu uuden kulkuyhteyden kustannuksiin. Maankäytön tai liikenteen kehittymisen vuoksi voi olla tarpeen arvioida kulkuyhteyksien riittävyyttä. Aloite tähän voi tulla kunnalta, Väylävirastolta tai muulta asema-alueella toimivalta taholta.

Mikäli kulkuyhteys toimii myös osana kunnan katua tai kävelyn ja pyöräilyn väylää, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta sovitaan Väyläviraston ja kunnan kesken. Kustannusjakoon vaikuttaa muun muassa olemassa olevien kulkuyhteyksien palvelutaso.

5.4 Turva-aidat asema-alueella

Väylävirasto vastaa kustannuksellaan hallinnassaan olevalla asema-alueella turvallisuussyistä tarvittavien aitojen suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta. Aidat jäävät Väyläviraston omistukseen.

5.5 Liityntä- ja saattoliikennejärjestelyt

Liityntä- ja saattoliikenteen vaatimat aluevaraukset ja järjestelyt ovat osa liikennejärjestelmää, ja ne suunnitellaan yhdessä kunnan, Väyläviraston ja mahdollisten muiden alueen

toimijoiden kanssa. Tehtävänä on varmistaa sujuva ja esteetön matkaketju, johon kuuluu kulku liityntä- ja saattoliikennealueilta asemalle.

Saattoliikenteen osalta kustannuksista sovitaan tapauskohtaisesti. Saattoliikenteen sijoittuminen suhteessa katuverkkoon ja asema-alueeseen määrittelee vastuun jakautumista.

Rataverkon haltija voi toteuttaa liityntäpysäköintialueen joko osana ratahanketta tai omana hankkeenaan. Ratalaissa ei ole nimenomaista säännöstä, jonka mukaan yksinomaan rataverkon haltijalla olisi velvollisuus järjestää liityntäpysäköinti.

Väylävirasto voi myös osallistua liityntäpysäköinnin kustannuksiin tilanteessa, jossa joku muu toteuttaa liityntäpysäköintihankkeen. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voidaan mainita tiivis kaupunkirakenne, jossa tilaa on vähän ja liityntäpysäköintipaikat on tarpeen sijoittaa jollekin muulle kuin asemakaava-alueessa osoitetulle liikennealueelle ja toisaalta pysäköintikenttien sijasta pysäköintilaitoksiin (HE 49/2016, s. 42).

Liityntäpysäköintialue voi olla yhteiskäytössä muiden toimijoiden kanssa. Kun pysäköintialuetta käytetään useiden osapuolten asiakkaiden tai työntekijöiden tarpeisiin, suunnittelu-, rakennus- ja kunnossapitokustannusten jakamisesta voidaan niin haluttaessa sopia osapuolten kuten Väyläviraston ja kuntien kesken. Maksullisen pysäköinnin ja mahdollisten sähköautojen latauspisteiden sekä sähkölämmityspisteiden vuokrauksen järjestämisestä ja pysäköintimaksujen ja vuokrien saajasta sekä pysäköinnin valvonnasta sovitaan erikseen. Linja-autopysäkkien ja taksipaikkojen suunnittelusta, rakentamisesta ja hoidosta vastaa kunta. Nämä rakenteet jäävät kunnan omistukseen ja kunnossapitoon.

Helsingin seudulla ja Pirkanmaalla on laadittu kustannusjakoselvityksiä liityntäpysäköintipaikkojen rakentamisen kustannusten jakoa varten. Kustannusjakoselvitysten pohjana on liityntäpysäköintipaikkojen jako seudullisesti ja paikallisesti merkittäviin, samalla myös pienimuotoiset alueet (maanteiden varrella sijaitsevia pysäkkejä) tunnistetaan. Selvitysten mukaisia malleja ei ole vielä sovellettu käytännössä.

Tehtyjä kustannusjakomalleja voidaan niin haluttaessa käyttää kustannusjakoneuvotte-lujen lähtökohtana tai apuna paikallisiin olosuhteisiin soveltaen. Kustannusjako koskee rakentamiskustannuksia. Kunnossapidon kustannuksista sovitaan tapauskohtaisesti.

Liitteessä 3 on esitetty Pirkanmaan ja Helsingin seutujen kustannusjakoselvityksiin perustuva liityntäpysäköinnin tyypittely sekä esimerkkilaskelma kustannusjaosta.

Valtio osallistuu olemassa olevien liityntäpysäköintipaikkojen korvaavien paikkojen rakentamiseen ainoastaan, jos se parantaa selkeästi paikkojen palvelutasoa verrattuna nykytilaan ja palvelutason parantaminen on perusteltua rautatieliikenteen matkustajien palvelemiseksi. Korvaavien paikkojen kustannusjakoon vaikuttaa olemassa olevien paikkojen rakentamisen toteutunut kustannusjako. Jos korvaavien paikkojen rakentaminen liittyy merkittävään kaupunkikehityshankkeeseen tai muuhun suurempaan hankkeeseen, sovitaan kustannusjaosta aina tapauskohtaisesti.

5.6 Uudet seisakkeet kunnan aloitteesta

Uuden seisakkeen perusteena voi olla maankäytön tehostuminen, uuden asemanseudun palvelutason parantaminen ja alueen parempi saavutettavuus. Mikäli kunta haluaa alueelleen uuden seisakkeen, on ensin selvitettävä maankäyttö (seisakkeen läheisyydessä riittävästi asutusta tai työpaikkoja), junaliikenteen tarjonta ja kysyntä, pysähdyksen vaikutus koko rataosan liikenteelle, nykyinen ratainfra sekä investoinnin suuruusluokka.

Väylävirasto priorisoi uudet seisakehankkeet seisakkeen tyyppin, maankäytön ja liikenteen nykytilanteen ja kehittymismahdollisuuksien perusteella.

Uusien seisakkeiden kustannukset jaetaan tapauskohtaisen arvion perusteella, ottaen huomioon investoinnin hyödyt eri osapuolille. Kustannusjaossa voi olla mukana myös kolmansia osapuolia valtion ja kunnan lisäksi, esimerkiksi elinkeinoelämä.

6 Rautatien ja muiden kulkuväylien risteäminen eritasossa

6.1 Rakentaminen

Rautatien ja kadun risteykseen rakennettavan sillan ja siihen liittyvien katujärjestelyjen tekninen ratkaisu ja rakentamisaikataulu neuvotellaan aina osapuolten kesken.

Uutta rataa rakennettaessa Väylävirasto suunnittelee ja rakentaa sillat sekä tarvittavat katujärjestelyt. Kunta vastaa aina MRL:n mukaisesta katusuunnitelmien hyväksymisestä. Kun kunta rakentaa uuden väylän tai parantaa liikenneväylää, kunta suunnittelee ja rakentaa sillat sekä tarvittavat katujärjestelyt. Mikäli Väyläviraston tai kunnan hankkeeseen liittyy molempien osapuolien intressi, neuvotellaan kustannuksista tapauskohtaisesti.

6.2 Kunnossapitovastuut

Kadun ja rautatien risteyssiltojen kunnossapidosta vastaa ratalain 89 §:n mukaan se väylänpitäjä, jonka vastuulla oleva väylä ylittää toisen väylän, jollei toisin sovita. Kadun ja rautatien yhteisten siltojen kunnossapidosta osapuolet sopivat keskenään.

Ylikulkusillan ja ylikäytävän omistaa kunta kadunpitäjänä ja vastaa kustannuksellaan kunnossapidosta seuraavin tarkennuksin:

Tehtävä	Vastuuosapuoli
1) Siltarakenteiden kunnossapito	
a Rautatieliikenteen aiheuttamien vaurioiden korjaus	Väylävirasto
b Muu kunnossapito	Kunta
2) Kosketussuojien kunnossapito	Väylävirasto
3a) Yllä mainituissa kohdissa 1a ja 2 työn vaatimat rautatieliikenteen järjestelyt, sähköistetyin radan jännitekatkot ja liikennehaittakustannukset	Väylävirasto
3b) Yllä mainituissa kohdissa 1b työn vaatimat rautatieliikenteen järjestelyt, sähköistetyin radan jännitekatkot ja liikennehaittakustannukset	Kunta
4) Rata kuivatukseen	Väylävirasto
5) Katu keiloineen ja etuluiskineen	Kunta

Alikulkusillan ja alikäytävän omistaa Väylävirasto, joka vastaa kustannuksellaan kunnossapidosta seuraavin tarkennuksin:

Tehtävä	Vastuuosapuoli
1) Kantavien siltarakenteiden kunnossapito	
a Katuliikenteen suoranaisesti aiheuttamien vaurioiden mm. ajoneuvojen törmäyksen, kadun avaruuden ja suolauksen aiheuttamat korjaukset	Kunta
b Kunnan edellyttämät perustason ylittävät siltojen pinnoitteet, laitteet ja rakenteet	Kunta
c Katusuolauksen aiheuttamat vauriot teräsrakenteille	Väylävirasto
d Muut vauriot ja korjaukset	Väylävirasto
2) Liikenteen valvonta ja järjestelyt kunnossapitotyön aikana	
a Rautatieliikenne	Väylävirasto
b Katuliikenne	Kunta
3) Radan ja kadun kunnossapito	
a Rata keiloineen	Väylävirasto
b Katuun liittyvien etuluiskien pintarakenteet	Kunta
c Katu kuivatuksineen ja valaistuksineen	Kunta
d Töhröjen poistot	Kunta
e Kunnan edellyttämät perustason ylittävät siltojen pinnoitteet, laitteet ja rakenteet	Kunta

7 Tasoristeykset

7.1 Lupa tasoristeyksen rakentamiseen ja siirtämiseen

Tasoristeysluvasta sekä tasoristeyksen rakentamisesta ja kunnossapidosta säädetään ratelain 2 a luvussa sekä 89 §:ssä.

Valtion rataverkolla tasoristeyksen rakentamiseen tarvitaan Väyläviraston lupa. Uuden tasoristeyksen saa rakentaa vain runkoverkon ja TEN-verkon ulkopuoliselle rataverkolle. Erityisistä syistä uuden tasoristeyksen saa rakentaa runkoverkon ja TEN-verkon sellaiselle rataosalle, jolla radan suurin sallittu nopeus on pysyvästi enintään 50 kilometriä tunnissa. Lupa voidaan myöntää tienpitäjälle, jos se on tarpeen välttämätöntä kulkuyhteyttä varten ja tasoristeyksen turvallisuus varmistetaan varoituslaittein tai muilla järjestelyillä.

Valtion rataverkolla myös tasoristeyksen siirtämiseen tarvitaan Väyläviraston lupa. Runkoverkolla ja TEN-verkolla olevan tasoristeyksen paikkaa voidaan siirtää, jos siirrolla voidaan merkittävästi parantaa tasoristeyksen turvallisuutta taikka muusta erityisestä syystä.

Jos tasoristeyksen käyttö lisääntyy merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Tienpitäjä on velvollinen kustannuksellaan poistamaan tai vähentämään tasoristeyksen merkittävästi lisääntyneestä tai muuttuneesta käytöstä liikenteelle aiheutuvan vaaran tai radanpidolle aiheutuvan haitan muuttamalla tietä tai tekemällä risteysjärjestelyjä.

Työnaikaista tarvetta varten tai muusta erityisestä syystä Väylävirasto voi myöntää luvan tilapäisen tasoristeyksen rakentamiseen, jos siitä ei aiheudu vaaraa liikenneturvallisuudelle.

Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeyksen rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ehtoja.

Tienpitäjä on velvollinen tekemään tasoristeykseen liittyvän tienosan ja pitämään sen kunnossa Väyläviraston ohjeiden mukaan. Kun uusi tie rakennetaan tienpitäjän aloitteesta rautatiealueelle, tienpitäjä huolehtii kustannuksellaan tasoristeyksen liikennevalojen, sulku- ja varoituslaitteiden sekä liikennemerkkien asettamisesta.

Tasoristeys- lupa voidaan peruttaa, jos tasoristeystä tai sille johtavaa tienosaa ei rakenneta tai pidetä kunnossa, tai tasoristeyksen lisääntyvään käyttöön tai muuttuvaan käyttöön ei haeta Väyläviraston lupaa.

7.2 Kunnossapito

Tasoristeysten kunnossapidosta on säädetty ratelain 89 §:ssä.

Väylävirasto pitää kunnossa tien ja rautatien tasoristeyksen sen kannen leveydeltä. Tienpitäjä vastaa tien auruudesta myös tasoristeyskansien kohdalla.

Rataverkon haltija asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa tiellä rautatien tasoristeyksen kohdalla olevat varoituslaitteet sekä tasoristeysmerkit, jollei kustannusvastuusta toisin sovita.

Tienpitäjä asettaa ja pitää kustannuksellaan kunnossa liikennemerkit, mukaan lukien rautatiestä varoittavat liikennemerkit.

7.3 Tasoristeysten parantaminen ja poistaminen

Tasoristeyksiä parannetaan ja poistetaan liikenneturvallisuuden, rataosan liikennöitävyyden tai maankäytön kehityksen niin vaatiessa. Tyypillisiä tasoristeyksien turvallisuuden parantamisen toimenpiteitä ovat mm. odotustasanteiden ja näkemien parantamiset, liittymien siirtämiset kauemmaksi tasoristeyksestä, tasoristeyksen käytön rajoittaminen ja tasoristeyksen varustaminen varoituslaitteella. Väyläviraston poistaessa tasoristeyksen vastaa Väylävirasto korvaavien kulkuyhteyksien järjestämisestä. Valittavaan toimenpiteeseen vaikuttavat ympäristöolosuhteet, suunnitelmavalmius sekä kunnan maankäyttö.

Yhteishankkeissa lähtökohtana on, että Väylävirasto vastaa perusratkaisusta, jolla tasoristeys saadaan poistettua tai tasoristeyksen turvallisuutta parannettua riittävästi. Perusratkaisua arvioitaessa huomioidaan parannettavan tai poistettavan tieyhteyden laatu ja liikennemäärä. Joissain tapauksissa maan- tai yksityistien tasoristeyksen poisto voi lisätä katualueen liikennemääriä huomattavasti, jolloin Väylävirastolle tulee velvoite osallistua katuja järjestelyiden kustannuksiin asemakaava-alueella.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu erilaisia tasoristeysten poistoon ja parantamiseen liittyviä tilanteita. Kunnan maankäytölliset intressit voivat liittyä tulevaan maankäytön kehitykseen tai jo aiemmin toteutuneeseen sellaiseen maankäyttöön, joka on vaikuttanut tasoristeyksen liikenteeseen.

Tasoristeyksen poisto, Vaihtoehto	Kunnalla maankäytöllisiä intressejä	Väylävirasto	Kunta	Mahdollisia menettelyjä
Yksityistien tasoristeyksen poisto	Ei	Väyläviraston hanke	Ei osallistu	Ratasuunnitelma, yksityistietoimitus
	Kyllä	Yhteishanke Väylän osuus ns. perusratkaisu	Yhteishanke	Ratasuunnitelma, yksityistietoimitus
Yksityistien tasoristeyksen poisto siten, että korvaava yhteys osoitetaan katualueelle	Ei	Väyläviraston hanke	Ei osallistu rakentamiskustannuksiin, katu kunnan omistuksessa	Ratasuunnitelma, yksityistietoimitus, katusuunnitelma ja kaavamuutos
	Kyllä	Yhteishanke Väylän osuus ns. perusratkaisu	Yhteishanke tai täysin kunnan hanke, mikäli Väylävirastolla ei intressiä poistoon	Ratasuunnitelma, yksityistietoimitus, katusuunnitelma ja kaavamuutos
Kadun tasoristeyksen poistaminen, korvaava yhteys ak alueella	Ei	Väyläviraston hanke	Ei osallistu rakentamiskustannuksiin, katu kunnan omistuksessa	Ratasuunnitelma, katusuunnitelma ja kaavamuutos
	Kyllä	Yhteishanke Väylän osuus ns. perusratkaisu	Yhteishanke tai täysin kunnan hanke, mikäli Väylävirastolla ei intressiä poistoon	Ratasuunnitelma, katusuunnitelma ja kaavamuutos

Tasoristeyksen turvallisuuden parantaminen Väyläviraston omistaman alueen ulkopuolella edellyttää vähintään tienpitäjän ja/tai maanomistajan kirjallista suostumusta tai mahdollisesti ratasuunnitelman laatimista. Tasoristeyksen parantaminen voi edellyttää myös asemakaavamuutosta, katusuunnitelmaa, ratasuunnitelmaa tai yksityistietoimitusta. Myös tiesuunnitelmassa voidaan esittää tasoristeys poistettavaksi tai tasoristeyksen turvallisuutta parantavia toimenpiteitä.

Tasoristeys voidaan poistaa yksityistietoimituksessa, ratasuunnitelman perusteella pidettävässä ratatoimituksessa tai tiesuunnitelman perusteella pidettävässä maantietoimituksessa.

8 Rautatiealueen muu käyttö

8.1 Johdot, kaapelit ja laitteet rautatiealueella

Vesihuolto-, tele- tai energiaverkon rakentaminen edellyttää usein putkien ja kaapelien johtamista radan poikki. Putkia ja kaapeleita voidaan sijoittaa myös radan alittavaan tunneliin tai ylittävään siltaan. Johtojen, kaapeleiden ja laitteiden rautatiealueelle sijoittamisesta säädetään ratalain 36 §:ssä.

Johtojen ja laitteiden sijoittaminen rautatiealueelle on mahdollista sopimalla käyttöoikeudesta ja toimenpiteen suorittamisesta rataverkon haltijan kanssa. Rataverkon haltija voi tehdä sopimuksen, jos toimenpiteestä ei aiheudu vaaraa liikenteelle eikä merkittävää haittaa radanpidolle eikä sijoittamista voida muutoin järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Radanpidon kannalta kriittisiin kohtiin, kuten esimerkiksi vaihteiden alituskohtiin lupaa ei voida myöntää missään oloissa.

Rataverkon haltija voi liittää sopimukseen ehtoja mm. johtojen rakentamistavasta, rakentamisen valvonnasta, dokumentoinnista tai kunnossapidosta. Laitteet eivät saa sijoittamisen jälkeenkään aiheuttaa ennakkoimatonta vaaraa liikenteelle eivätkä merkittävää vaaraa radanpidolle.

Oikeus johtojen ja laitteiden sijoittamiseen rautatiealueelle voi perustua myös erillislainsäädäntöön, kuten vesilain mukaiseen lupaan tai lunastuslupaan taikka maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n 1 momentin mukaiseen sekä sähköisen viestinnän palveluista annettuun lain 229 §:n oikeuteen sijoittaa yhdyskuntaa ja kiinteistöä palvelevia johtoja tai kaapeleita toisen kiinteistölle silloin, kun sijoittaminen ei muuten ole mahdollista tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin.

Jos sopimusta yhdyskuntateknisten johtojen tai laitteiden osalta ei synny, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Jos johdon sijoittaminen tai muun toimenpiteen suorittaminen rautatiealueella perustuu muun lainsäädännön nojalla annettuun viranomaisen päätökseen, on toimenpiteen suorittajan kuitenkin aina sovittava rataverkon haltijan kanssa toimenpiteen ajankohdasta ja toteutustavasta.

8.2 Kävelyn ja pyöräilyn yhteydet rautatiealueella

Mahdollisuus sijoittaa kävelyn ja pyöräilyn väylä rautatiealueelle, esimerkiksi huoltotielle, arvioidaan ja ratkaistaan tapauskohtaisesti. Lähtökohtina arvioinnissa ovat etenkin radanpidon nykyiset ja tulevat tarpeet sekä turvallisuus.

Rautatiealueella kulkevasta kävelyn ja pyöräilyn väylästä tehdään erillinen sopimus, jossa määritellään toteutus-, ylläpito- ja kustannusvastuut sekä vaatimukset esimerkiksi aitaamisesta.

9 Rautatieympäristöön liittyvät tehtävät

9.1 Vastuu meluntorjunnasta

Uuden radan rakentamisen yhteydessä meluhaitan poistamiseksi tai lieventämiseksi tehtävien melusteiden rakentamisen kustannuksista vastaa rataverkon haltija.

Kaavoitettaessa raideliikenteen läheisyyteen uutta toimintaa, joka tarvitsee melun suojausta, kunta tai muu rakennushankkeesta vastaava (esim. kiinteistön omistaja) vastaa meluntorjunnan kustannuksista. Meluntorjunnalla tulee päästä samaan melutasoon, kuin väyläsuunnittelussa vaadittaisiin.

Radan parantamisen yhteydessä meluhaitan poistamiseksi tai lieventämiseksi tehtävien melusteiden rakentamisen kustannuksista vastaa lisääntyvän melun osalta rataverkon haltija. Parantamishanketta edeltävän melutason osalta rakennettavien melusteiden kustannusjaosta sovitaan erikseen ottaen huomioon maankäytön ja rautatieliikenteen kehitys.

Kustannusjaosta tämän kohdan osalta ei päästy sopimukseen yhteisestä suosituksesta:

Väylävirasto:

Jo olemassa olevalla rautatieliikenteen melualueella, jossa ei ole suunnitteilla maankäytön muutoksia tai radan parantamishankkeita, sovitaan tarvittavan pelkkää meluntorjuntaa sisältävän hankkeen toteutusvastuusta kunnan ja rataverkon haltijan kesken tapauskohtaisesti.

Suomen Kuntaliitto:

Jo olemassa olevalla rautatieliikenteen melualueella, jossa ei ole suunnitteilla maankäytön muutoksia tai radan parantamishankkeita, sovitaan tarvittavan pelkkää meluntorjuntaa sisältävän hankkeen toteutusvastuusta kunnan ja rataverkon haltijan kesken tapauskohtaisesti. Kunta osallistuu olemassa olevan meluhaitan torjumiseksi tehtävien melusteiden rakennuskustannuksiin tapauskohtaisen harkinnan perusteella enintään 25 %:n osuudella.

Väylävirasto vastaa toteuttamiensa melusteiden kunnossapidosta. Rautatiealueen ulkopuolella melusteiden kunnossapidosta voidaan sopia myös erikseen.

9.2 Vastuu tärinätorjunnasta

Uuden radan rakentamisen yhteydessä tärinähaitan poistamiseksi tai lieventämiseksi tehtävien rakenteiden rakentamisen kustannuksista vastaa rataverkon haltija.

Kaavoitettaessa raideliikenteen läheisyyteen uutta toimintaa, joka tarvitsee tärinäsuojausta, kunta tai muu rakennushankkeesta vastaava (esim. kiinteistön omistaja) vastaa tärinää torjuvien rakenteiden kustannuksista. Kaavoituksen yhteydessä laaditaan riittävät selvitykset tärinästä ja sen asianmukaisesta torjunnasta.

Olemassa olevan tärinähaitan lieventämiseksi tulee rataverkon haltijan tehdä tarvittavat selvitykset ja pyrkiä parantamaan tilannetta.

9.3 Kuivatus

Vesilaissa sekä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään kiinteistöjen kuivatusvesien ja hulevesien johtamisesta. Kunnan vastuulla olevia hulevesiä ei saa johtaa radan sivuoihin, mikäli siitä voi aiheutua vaaraa radan rakenteille, vaan hulevedet tulee johtaa suoraan radan alittavaan rumpuun. Hulevesiviemärin tai avo-ojan sijoittamisesta rautatiealueelle tulee neuvotella Väyläviraston kanssa.

Mikäli kunnan tai kunnan vesihuoltolaitoksen hulevesien hallinnan ratkaisun aiheuttama virtaaman lisäys edellyttää rummun uusimisen, se rakennetaan yhteistyössä kunnan tai kunnan vesihuoltolaitoksen ja Väyläviraston kesken. Suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon kustannusten jakamisesta sovitaan tapauskohtaisesti.

Rautatiealueen kuivatusvesien johtamiseen hulevesiviemäriin tarvitaan kunnan tai kunnan vesihuoltolaitoksen suostumus. Mikäli kunnan vesihuoltolaitos vastaa hulevesien putkiviemäröinnistä, rautatiealueeseen liittyjänä sovelletaan kunnan vesihuoltolaitoksen toimintusehtoja ja taksaa kuten muihin vastaaviin kiinteistöihin. Mikäli kunta vastaa hulevesien viemäröinnistä ja muusta hulevesien hallinnasta, rautatiealueeseen liittyjänä sovelletaan kunnan hulevesimaksutaksaa kuten muihin vastaaviin kiinteistöihin.

Hulevesiviemärillä tarkoitetaan tässä vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluvaa putkitettua hulevesiviemäriä tai sen osaksi kuuluvaa ojaa. Kunnan hulevesijärjestelmä voi muodostua huleveden putkiviemäreistä, avo-ojista ja muista hulevesien hallinnan rakenteista.

10 Arvonlisävero

Osapuolet vastaavat omien rahoitusosuksiensa mukaisesti arvonlisäverosta.

Yhteishankkeissa suositetaan sopimuksen tekemistä siten, että urakoitsija laskuttaa suoraan sovituin osuuksin valtiota ja kuntaa erikseen. Kunta kertoo urakoitsijalle, soveltaanko kuntaan ostajana käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta. Väylävirastoa käännetty arvonlisäverovelvollisuus ei koske, vaan niille tuleviin laskuihin lisätään arvonlisävero normaalisti.

Monimutkaisissa rahoitusjärjestelyissä saattaa olla tarpeen varmuuden vuoksi hankkia asiasta etukäteen veroviraston ennakkoratkaisu.

Liite 1. Rakennuttamis- ja turvallisuustehtäviä koskevia erityisiä määräyksiä

Rakennuttamis- ja valvontatehtäviä rautatiealueella hoitavilta vaaditaan riittävä asiantuntemus rautatiealueella toimimisesta ja heidän tulee tuntea ja noudattaa rautatieturvallisuuteen liittyviä ohjeita. Työskentely liikennöidyn radan läheisyydessä edellyttää Väyläviraston pätevyysvaatimusten noudattamista. Edellä mainittua menettelyä ja pätevyyskäytäntöä suositellaan noudatettavan myös työskenneltäessä rautatiealueen ulkopuolella radan välittömässä läheisyydessä. Rakennuttamistehtävistä vastaavan tulee huolehtia, että töissä, joissa on vaarana vaikuttaa rataa tai junaliikenteeseen, käytettävillä turvallisuuskoordinaattorilla (Väyläviraston pätevyys), suunnittelijoilla ja urakoitsijoilla on vaadittavat pätevyudet.

Hankkeisiin on laadittava yhteishankesopimus riippumatta siitä, onko kaikilla osapuolilla kustannusvastuita. Sopimuksessa sovitaan osapuolten velvoitteista ja vastuista.

Rakentamisen vaikutukset katu- ja rautatieliikenteen järjestelyihin ja liikennehaittoihin tulee selvittää alustavina tietoina kolme vuotta ennen toteutusvuoden alkua. Rautatieliikenteeseen vaikuttavat silta- ym. työt tulee ilmoittaa Väylävirastoon kolme vuotta ennen toteuttamisajankohtaa, jotta Väylävirasto voi ottaa ne huomioon verkkoselostusta laatiesaan.

Selvitettäviä asioita ovat mm. tarvittavat erotusjaksot (ajojohtojen virrattomiksi saattaminen), jännitekatkot, raidevaraukset, ratatyöluvat ja nopeusrajoitukset. Järjestelyistä sovitaan Väyläviraston ja kunnan tai niiden määräämien edustajien kanssa. Työn suorittamisen ajankohta määräytyy rautatieliikenteen mahdollisuuksien mukaan. Tietojen tulee olla esitettyinä tarjouspyynnöissä ja urakkasopimuksissa.

Mikäli sillan rakentaminen aiheuttaa toisen osapuolen avoimeen liikennetilaan supistuksia tai rajoituksia, suunnitelmat tulee hyväksyttää toisella osapuolella. Sillä, jonka liikenteelle asetetaan rajoituksia, on oikeus tarkastaa liikennettä rajoittavien rakenteiden toteutus, mm. teline- ja tukiseinärakenteet. Hankkeisiin on laadittava Väyläviraston hyväksymät suunnitteluperusteet ennen suunnittelun aloittamista.

Alikulkusiltojen ja alikäytävien suunnitelmat, ylikulkusiltojen ja ylikäytävien siltasuunnitelmat työselityksineen ja työtapapiirustuksineen, raiteen viereisten kaivantojen- ja tukiseinien yleis- ja rakennussuunnitelmat, kosketussuojarakenteet, maadoitussuunnitelmat sekä telinesuunnitelmat tulee hyväksyttää Väyläviraston edustajalla.

Kun rakennuskohde on sähköistetyn radan läheisyydessä, on työn suorittamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sovittava Väyläviraston edustajan kanssa. Maadoitussuunnitelmien hyväksymisestä huolehtii Väylävirasto. Työnaikaisen ja lopullisen maadoituksen tarkastamisesta, mittaamisesta ja hyväksymisestä vastaa tavallisesti rakennuttaja. Ylikulkusiltojen ja ylikäytävien rakennustöissä on huomattava työnaikaisten umpinaisten suojarakenteiden tarve.

Liite 2. Sopimusten sisältö

Jäljempänä oleva luettelo on muistilista asioista, jotka tulisi sisällyttää kunnan ja Väyläviraston väliseen sopimukseen. Asiakohdista otetaan sopimukseen sellaiset, joilla on merkitystä sopimuksen kannalta.

1. Sopimuskohde

Todetaan sopimuksen kohteena olevat toteutettavat ja kunnossapidettävät rakenteet. Tarvittaessa sopimuskohde esitetään liitteeksi otettavilla kartoilla ja piirustuksilla, joilla osoitetaan rakennettavat ja purettavat rakenteet.

2. Sopijapuolet

Kirjataan sopimuksen sopijapuolet. Näin menetellään siinäkin tapauksessa, että vastuuta toteutuksesta ja kustannuksista on vain osalla sopijapuolista. Mainitaan osapuolten vastuulliset organisaatiot.

3. Aikataulu

Sovitaan toteuttamisen aikataulu. Mikäli toteutusaikataulu on rahoitukseen tai muihin aikatauluun vaikuttaviin tekijöihin sidottu, tämä kirjataan selkeästi sopimukseen.

4. Kaavoitus

Kunta vastaa mahdollisesti tarvittavasta asemakaavan laatimisesta tai muuttamisesta. Määritetään sopijapuolten vastuu kaavoituksen tueksi tarvittavien maankäyttö- ja teknisten suunnitelmien ym. aineistojen laatimisessa.

5. Maanomistus

Sovitaan sopijapuolten omistuksessa olevien maa-alueiden käytöstä sopimuskohteen edellyttämiin tarkoituksiin.

6. Suunnittelu

Sovitaan sopijapuolten tehtävien jaosta suunnittelussa ja suunnitteluttamisessa. Sovitaan osapuolten vastuista laatimistaan tai teettämistään suunnitelmista sekä sopijapuolten oikeudesta valvoa suunnittelua. Kirjataan suunnitelmien ja suunnitelmaryhmien lausunto- ja hyväksyntämenettelyt ja mahdolliset lupakäsittelyt.

7. Rakennuttaminen

Sovitaan sopijapuolten tehtävien jaosta rakentamisessa ja rakennuttamisessa. Sovitaan osapuolten vastuista rakentamistaan tai rakennuttamistaan kohteista sekä sopijapuolten oikeudesta valvoa rakentamista, käsitellä suunnitelmamuutoksia ja hyväksyä lisätoita.

8. Käyttöönotto

Sovitaan käyttöönottoon liittyvistä vastuista ja tarvittavista tarkastuksista sekä luvista.

9. Vastaanotto ja loppudokumentaatio

Sovitaan vastaanottoon ja loppudokumenttien toimittamiseen liittyvät menettelytavat.

10. Omistus

Sovitetaan yksityiskohtaisesti sopimuksen kohteena olevien rakenteiden ja laitteiden omistuksesta. Sopimuksessa on myös syytä sopia omistusten siirroista ja vastikkeista. Tarvittaessa omistusrajat osoitetaan liitteeksi otetuilla kartoilla ja piirustuksilla.

11. Kunnossapito

Sovitetaan yksityiskohtaisesti sopimuksen kohteena olevien rakenteiden ja laitteiden kunnossapidosta sekä työnaikaisista järjestelyistä.

Tarvittaessa kunnossapitorajat osoitetaan liitteeksi otetuilla kartoilla ja piirustuksilla.

12. Uusiminen ja laajentaminen

Sopimuksessa määritellään kuka sopijapuoli vastaa rakenteiden uusimisesta tai laajentamisesta ja millä ehdoilla nämä toteutetaan.

13. Kustannukset

Todetaan ne kohteet ja tehtävät, joista sopijapuolet vastaavat yksin omalla kustannuksellaan.

Sovitetaan ne kohteet ja tehtävät, joiden kustannukset jaetaan sopijapuolten kesken. Sovitaan kustannusjaot.

Määritellään, kuinka toteutuksen aikaiset kustannusmuutokset hallitaan ja kuinka menettellään, jos toteutushinta poikkeaa sopimushetken mukaisesta kustannusarviosta.

Sovitetaan maksusuoritusten aikataulusta, suoritustavasta ja viivästyskorosta. Sovitaan raideliikenteelle aiheutuvista haitoista perittävistä korvauksista.

Väyläviraston ohje ”Raideliikenteelle aiheutuvista haitoista perittävät kustannukset, 2357/54/05”.

Sovitetaan työnaikaisten vahinkojen, haittojen ja esim. massatäyttöjen sijoittamisen korvaamisesta.

Todetaan arvonlisäverovelvollisuuden jakautuminen kustannusjaoissa.

14. Liikenteenhoito

Sovitetaan työnaikaisesta liikenteenhoidosta. Liikenteenhoito käsittää sekä katuliikenteen että junaliikenteen hoitoon liittyviä tehtäviä.

15. Johdon, laitteen tai rakenteen sijoittaminen rautatiealueelle ja rautatiealueella tehtävä työ

Sovitetaan johdon, laitteen tai rakenteen sijoittamisesta rautatiealueelle ja rautatiealueella tehtävästä työstä. Tarvittaessa voidaan tehdä erillinen sopimus.

16. Sopimuksen voimassaolo ja erimielisyyksien ratkaiseminen

Ensisijaisesti erimielisyydet yritetään ratkaista neuvotteluteitse. Kirjataan sopimuksen voimassaolo ja erimielisyyksien ratkaiseminen.

Liite 3. Esimerkkejä liityntäpysäköinnin kustannusjaosta

Kustannusjakoselvityksiä on tehty Helsingin seudulla ja Pirkanmaalla. Helsingin seudulla kustannusjako nostettiin myös osaksi MAL-sopimusta vuosille 2016-2019. Liityntäpysäköintipaikkojen rakentamisen kustannusjaon pohjana on liityntäpysäköintialueiden jako seudullisesti merkittäviin, paikallisesti merkittäviin ja pienimuotoisiin alueisiin (taulukko 1). Pienimuotoiset alueet sisältävät maanteiden varrella sijaitsevia pysäkkejä, joten niitä ei ole nostettu alla olevaan vertailuun. Liityntäpysäköinnin tyypittely voidaan tehdä esimerkiksi osana seudullista tai maakunnallista liikennejärjestelmäsunnittelua.

	Seudullisesti merkittävä alue	Paikallisesti merkittävä alue
Rooli liikennejärjestelmässä	Liittyy erittäin hyvin joukkoliikenteen runkoyhteyksiin. Tyypit 1: Alueella houkutellaan aktiivisesti pääväyläliikennettä. Yhteydet liityntäpysäköintiin sujuvat pääväylältä. Tyypit 2: Alueet houkuttelevat lähi-seudun ulkopuolelta käyttäjiä esim. palveluiden vuoksi. Pyöräpysäköinti ja sujuvat yhteydet pyörätieverkolta korostuvat. Paikallisen joukkoliikenteen tarjoamat vaihtoyhteydet ja muut liikkumisen palvelut toimivia.	Säännöllisten joukkoliikenne-palveluiden aluetta, suositaan pyöräpysäköintiä, katuverkolta ja pyörätieverkolta hyvä ja sujuva yhteys.
Imago	Tehokas, toimiva liityntä joukko-liikenteeseen	Luotettavuus, paikallisuus
Sijoittumisen pääkohdealueet	Tyypit 1: Pääteiden ja joukkoliikenteen solmukohdat pääosin keskustojen ulkopuolella. Tyypit 2: Suurimmat asemat, palvelukeskittymät	Pienempien kuntien, tai tiettyä aluetta palvelevat rautatieasemat, mahdollisesti kauempana pääväylistä
Kokoluokka	Tyypit 1: 150-500 ap, jonkun verran pp. Tyypit 2: 150-500 ap, runsaasti pp	20-100 autopaikkaa, runsaasti pyöräpaikkoja
Paikkatarjonta	Tyypit 1: Riittävä paikkatarjonta, jotta voidaan houkutella käyttäjiä. Tyypit 2: Tila ja paikalliset liikennejärjestelyt rajoittavat autopaikkoja	Riittävä paikkatarjonta, joka kasvaa maankäytön myötä
Käyttöasteen seuranta	Tyypit 1: Kohtuullisen tiheää, sillä varmistetaan paikkojen riittävyys ja pohja markkinoille. Tyypit 2: Paikkojen rajallisuuden vuoksi ja tilan hallitsemiseksi tiheää, jopa reaaliaikaista seurantaa	Harvakseltaan, koska käyttö suhteellisen vakiintunutta

Taulukko 1. Liityntäpysäköintialueiden tyypit, mukailtu Helsingin seudun ja Pirkanmaan malleista.

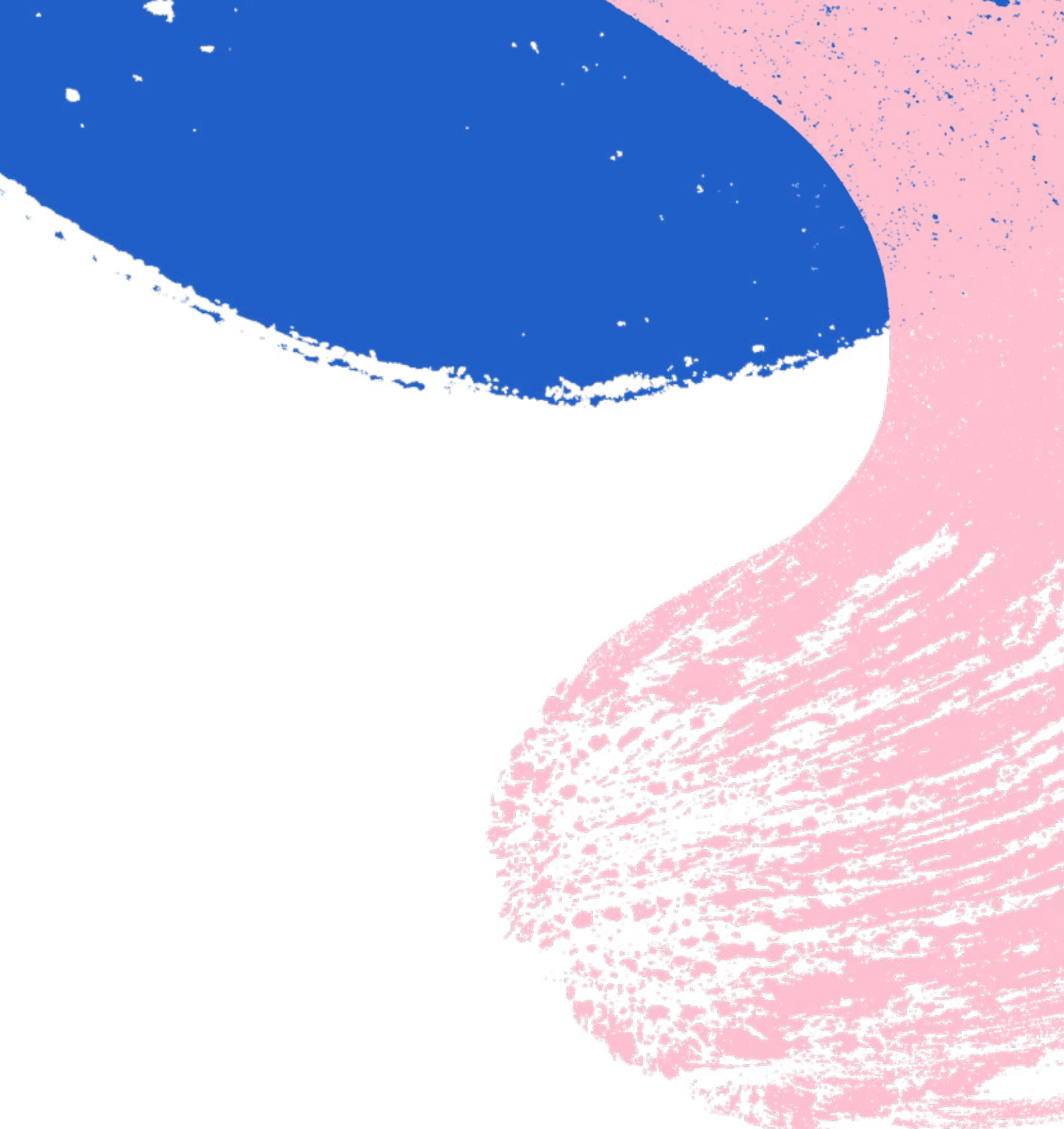
Taulukossa 2 on esitetty esimerkkilaskelma kustannusjaosta valtion ja liityntäpysäköinnin sijaintikunnan välillä, kun kyse on rautatieliikennettä palvelevien seudullisesti ja paikallisesti merkittävien liityntäpysäköintipaikkojen rakentamiskustannuksista. Laskelmaa voidaan hyödyntää niin haluttaessa kustannusjakoneuvotteluissa. Perushinta on määritetty MAKU-indeksin joulukuun 2015 tasossa (2010=100). Kustannusjakomallia sovellettaessa perushintaa muutetaan MAKU-indeksin muutosta vastaavasti. Kustannukset jaetaan perushinnan perusteella silloin, kun pysäköintipaikan todellinen hinta on vähintään sama kuin perushinta. Perushinnan ylittävä osa kustannuksista jää sijaintikunnan maksettavaksi. Jos toteutunut hinta on perushintaa pienempi, jaetaan kustannukset toteuman perusteella.

	Valtio			Sijaintikunta	
	Perushinta	Seudullisesti merkittävä alue	Paikallisesti merkittävä alue	Seudullisesti merkittävä alue	Paikallisesti merkittävä alue
Maantaso uusi	7000	50 %	30 %	50 %	70 %
Maantaso korvaava	3500	50 %	30 %	50 %	70 %
Rakenteellinen uusi	7000	50 %	30 %	50 %	70 %
Rakenteellinen korvaava	3500	50 %	30 %	50 %	70 %
Pyöräpysäköinti	2500	50 %	50 %	50 %	50 %

Taulukko 2. Esimerkkikustannusjako valtion ja kunnan välillä rautatieliikennettä palvelevien seudullisesti ja paikallisesti merkittävien liityntäpysäköintipaikkojen osalta.

Suositus liityntäpysäköinnin kustannusjaon periaatteista Pirkanmaalla
https://www.pirkanmaa.fi/wp-content/uploads/Suositus_LIIPY_kustannusjakoperiaatteiksi_Pirkanmaalla_raportti_MKH-1.pdf

Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelma (HSL 8/2017)
https://www.hsl.fi/sites/default/files/helsingin_seudun_liityntapysakoinnin_toimenpideohjelma_8_2017.pdf

Kunnan ja valtion yhteistyön ja kustannusvastuun periaatteet radanpidossa

Helsinki 2020

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet

Väylävirasto
Trafikledsverket